

OLYMPIA EINKAUFSZENTRUM

AŞIRI SAĞ TERÖRİZM
BAĞLAMINDA

OLYMPIA ALIŞVERİŞ MERKEZİ SALDIRISI

“

Mart 2019'da Belçika İstihbarat Servisi VSSE tarafından yapılan, Batı Avrupa'da aşırı sağın silahlanma eğiliminde olduğuna yönelik açıklama bu itibarla malumun ilanı mahiyetinde olup, bununla birlikte halihazırda gerçekleşmekte olan ve çok daha geniş bir coğrafyayı kapsayan bir olguyu da geç ve kısıtlı bir odakla da olsa teyit etmiştir.

”

Dr. Göktağ Sönmez

Güvenlik Çalışmaları
Direktörü, ORSAM

T

erörizm farklı etnik, ideolojik ve dini motivasyonlardan beslenirken sıkça ABD ve Avrupa tarafından ihmal edildiği söylenegelen aşırı sağın yükselişi ve buna mukabil artan aşırı sağ terör saldırılarının özellikle İslam karşıtlığı ve yabancı karşıtlığı odaklı biçimde öne çıktığı görülmektedir. Suriye İç Savaşı sonrasında Batı'ya mülteci geçişiyle bağlantılı olarak halihazırda mevcut ırkçı eğilimlerin kimi popülist siyasilerce alevlendirildiği atmosferde Almanya, Avusturya, Fransa, Belçika gibi Avrupa ülkeleri ile birlikte ABD ve Yeni Zelanda gibi örneklerde de yabancı karşıtlığı, İslam

karşıtlığı ve ırkçılık temelinde güçlenen, silahlı hale gelen, online görünürlüğü artan, fiziki ve sanal paralar üzerinden kendisine fon oluşturmaya gayret gösteren ve giderek birbiriyle de daha ilişkili hale gelen bir aşırı sağ gerçeği önümüzdedir. Mart 2019'da Belçika İstihbarat Servisi VSSE tarafından yapılan, Batı Avrupa'da aşırı sağın silahlı hale gelmesinde olduğu yönünde açıklama bu itibarla malumun ilanı mahiyetinde olup, bununla birlikte halihazırda gerçekleşmekte olan ve çok daha geniş bir coğrafyayı kapsayan bir olguyu da geç ve kısıtlı bir odakla da olsa teyit etmiştir. Açıklamada bu grupların silahlı hale gelmesinin arkasındaki ana argümanın "İslam ile Hristiyan Avrupa arasında bir çatışmanın kaçınılmaz hale geldiği" iddiası olduğunu görmek mümkündür. Yakın tarihte siyahi ve Yahudi düşmanlığında zirvelerini yaşayan aşırı sağ tutumun bu nosyonları da pek çok örgüt adına kaybetmeksizin bugünkü esas nefret algısının İslam üzerinden kurgulandığı görülmektedir. Bu açıklamadan yalnızca iki ay sonra Almanya'da iç istihbarattan sorumlu Anayasayı Koruma Teşkilatı (BfV) Başkanı Thomas Haldenwang da aşırı sağın ülkede yeni bir dinamizm kazandığını ve bunların yaptıkları saldırılardan dolayı göçmenlerin kendilerini güvende hissetmediklerini ifade etmiş, buna ilaveten bu grupların birbiriyle bağlantılı hale geldiğini, dezenformasyon ve sokak şiddetine başvurdıklarını ve küçük terör örgütleri oluşturduklarını ve sosyal medya ve internet üzerinden yerel halkı kısa zaman içinde mobilize etme imkanına sahip olduklarına vurgu yapmıştır. Bu açıklama

madan hemen 2 hafta sonrasında ise aynı odaklı bir diğer açıklama FBI tarafından ABD özelinde yapılmıştır.

Breivik saldırısından Tarrant'a, artan Neo-Nazi görünürlüğünden popülist aşırı sağ partilerin yükselişine Suriye İç Savaşı sonrası da yeni bir propaganda aracı bulan aşırı sağın İslam düşmanlığı, Tarrant örneğindeki gibi Türk düşmanlığı ve genel olarak yabancı ve göçmen karşıtlığı ve düşmanlığı üzerinden kendisini hızla konsolide ettiği görülmektedir. Farklı ülkelerdeki yapıların da birbiriyle bağlantılı hale gelmek adına online ve offline mecralarda efor sarf ettikleri değerlendirilmektedir. Öne çıkan önemli meselelerden biri ise aşırı sağın yalnızca genel kaniya uygun biçimde eğitimsiz ve alt orta sınıfı değil, giderek hızla eğitilmiş gençleri de oyuna dahil etmesidir. Fransa'da Generation Identitaire ve Ulusal Cephe, İtalya'da Lig Partisi, Almanya'da Identitare Bewegung Deutschland, PEGIDA (Bati'nın İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar) ve Almanya için Alternatif Partisi (AfD), Nasyonel Sosyalist Yeraltı örgütü (NSU), İngiltere'de English Defence League (EDL) ve Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP), Sırbistan'da Ulusalcılar (SRS), Danimarka'da Danimarka Halk Partisi ve Norveç'te İlerleme Partisi, Macaristan'da Fidezs (Macar Yurttaş Birliği), Güç ve Kararlılık Partisi ve Jobbik Partisi, Polonya'da Kukiz15 hareketi, Çekya'da Generation Indetity ve pro-Vlast hareketi, Avusturya'da Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ), Hollanda da Özgürlük Partisi (PVV), Hindistan'da Bodo Ulusal Demokratik Cephesi,

Yunaistan'da Altın Şafak Partisi, ABD'de Stormfront gibi websiteleri üzerinden haberleşen neo-Nazi gruplar, Ku Klux Klan'ın halen devam eden varlığı, Christian Covenant, Sword, and Arm of the Lord (CSA), Identity Evropa, Aryan Brotherhood of Texas, National Vanguard, White Aryan Resistance gibi yapılar bunların örneklerindendir. Bahsi geçen yapıların bulundukları ülkelerdeki güçleri, etkileri, siyasi ağırlıkları ve aşırı sağ kapsamında tonları farklılaşmakla beraber yukarıda değinilen karşıtlıklar konusunda önemli bir uzlaşma içerisinde oldukları ve her birinin kendi ülkelerinde çok kültürlülük ve ulusal güvenlik noktasında yerel fay hatlarına yönelik bir strateji benimsediğini söylemek yanlış olmayacaktır.

2016 yılında Münih'te kentin en büyük alışveriş merkezine gerçekleşen Olympia AVM terör saldırısı, hem aşırı sağ terörizme dair önemli bir vak'a olarak hem de terör saldırıları bağlamında en ilginç terörist profillemelerinden birini sunması itibarıyla oldukça dikkat çekici bir örnek olaydır.

2016 Olympia Alışveriş Merkezi Saldırısı ve Saldırının Aydınlatılma Sürecine Dair Şaibeler

Dünya genelinde güç kazanan diğer aşırı sağcı türlerine paralel biçimde ve bunlardan beslenir şekilde yük-

selen aşırı sağ terörizm kapsamında ele alınabilecek saldırıların her birinde diğer aşırı sağcı türlerinde olduğu gibi farklı dinamikleri, motivasyonları, terörist profillerini ve ulusal ve uluslararası aktör tutumlarını görmek mümkündür. İşte bu çerçevede değerlendirilmesi gereken saldırılardan biri olan ve 2016 yılında Münih'te kentin en büyük alışveriş merkezine gerçekleşen Olympia AVM terör saldırısı, hem aşırı sağ terörizme dair önemli bir vak'a olarak hem de terör saldırıları bağlamında en ilginç terörist profillemelerinden birini sunması itibarıyla oldukça dikkat çekici bir örnek olaydır. 18 yaşındaki İran asıllı Alman vatandaşı David Ali Sonboly'nin saldırısından hemen sonra IŞİD bağlantısı aranmasına rağmen ortaya çıkan gerçekler saldırının tam aksine Sonboly'nin Aryan-temelli ırkçı eğilimleri dolayısıyla gerçekleştirdiği bir ırkçı terör saldırısı olduğunu göstermiştir. Saldırının garip yanı ise Sonboly'nin bizzatihi Alman olmayışı ve Ortadoğu kökenli olmasına karşın kendisini Aryan ırkının mensubu olarak görmesi üzerinden bu odakta bir ırkçı saldırgan profili geliştirmiş olmasıdır. İlk etapta rastgele bir ateş açma ve akabinde intiharla sonuçlanan bir cinnet olarak değerlendirilen bu saldırının, süreç içerisinde ortaya çıkan görüntüler ve verilerle aşırı sağ bir ırkçı saldırı olduğu anlaşılmıştır. 10 kişinin öldüğü ve 16 kişinin yaralandığı saldırıda hayatını kaybeden kişilerin 3'ü Türk'tür.

Saldırıya dair olayın kendisi ve teröristin profili kadar ilginç olan bir diğer mesele ise konuya dair dezenformasyon çabasıdır. Saldı-

rının hemen akabinde saldırganın “Ben Almanım, Allahuekber” dediği öne sürülerek Müslümanlarla ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Süreç içerisinde ise 22 Temmuz 2016’da gerçekleşen ve 60 el ateş eden saldırganın daha önce birçok yabancı düşmanı ve ırkçı ifadeler kullandığı tespit edilmiştir. Saldırıdan önce “Pis yabancılar!” şeklinde bağırarak Sonboly’nin saldırı yeri tercihinin Türklerin çevresinde yoğun olarak yaşadığı bu AVM olması tesadüf gözükmemektedir. Olaya dair internette dolaşan videoların da fonunda Türkçe konuşmaların bas-kın olması bu detayın altını çizmekte, diyaloglarda ise saldırganın bir liderden sıkça bahsederek Hitler’e Führer ünvanı üzerinden referans verdiği anlaşılmaktadır.

Olaydaki bir diğer karışıklık ise medyada önce 3 kişilik bir saldırgan kadrodan bahsedilirken zaman içerisinde tüm açıklamaların tek kişiye dönmesi ve bu kişinin de intihar ettiğinin ifade edilmesidir. Böylesi bir çerçeve ise hem olayın münferit algılanmasını sağlamakta hem de muhtemel ideolojik ve örgütsel bağlantılar için sorgu imkanını ortadan kaldırmaktadır. Teröristin saldırıyı gerçekleştirdiği Glock 17 tabancasına ilaveten 450’den fazla mermi satın almış olması ve bunların ancak iki şarjör kadarını kullanmasına tek bir kişi tarafından yapılıp yapılmadığına dair soruları artırmaktadır. Glock 17 ile gerçekleştirilecek bir saldırı için 25 kez şarjör değiştirmeyi gerektirecek bu sayının bir kişi tarafından kullanılmasının öngörülmesi mümkün gözükmemektedir. Kamera kayıtlarının oldukça net olduğu bir alanda gerçekleşen saldırıda hem eylemin gerçekleşti-

rilme biçimine dair açıklamaların zamanla değişmesi ve makaslanmış oldukça kısa videolar ve saldırıya uğrayanların çekimleri hariç bir kaydın basınla paylaşılmaması da konunun ne denli ciddiyet ya da iyi niyetle ele alındığına dair şüphe uyandırmıştır. Dava sürecinde, hayatını kaybeden kişilerin ailelerinin yaşadıkları acı dolayısıyla sarf ettikleri dini ifadeler bu kişilerin salondan çıkarılması gibi sonuçlara neden olurken neo-Nazilerin sloganları karşısında sessiz kalındığı da basına yansımıştır. Saldırıyı gerçekleştiren teröristin intihar etmiş olduğu bilgisine karşın isminin David S. olarak basında yer alması ve soyadının deşifre edilmeme çabası ise aşırı sağ eylemlere dair tutumda ikircikli bir yaklaşım olarak yorumlanmıştır. Savcılığın olayın siyasi motivasyonu olmadığı kanaati ve BfV tarafından saldırganın terörist değil psikolojik rahatsızlığı olan bir kişi olarak tanımlanmasına karşın Sonboly’nin saldırıyı bir yıldır planladığı ve 2015’te, 2009’da saldırı gerçekleşen Winnenden’deki okulu ziyaret ettiği belirlenmiştir. Saldırının Breivik saldırısının 5. yıl dönümünde gerçekleşmiş olması da tesadüften hayli uzak gözükmemektedir. Hayatını kaybedenlerin Türk, Yunan ve Kosovalılar olması -ve dolayısıyla fiziken Alman prototipinden ayrılması- ve saldırı videolarından kiminde saldırganın sarı saçlı bir kişinin çekilmesine işaret etmesi saldırıya dair ideolojik motivasyonu kuvvetlendirmektedir. Teröristin yazdığı manifestoya BBC ve DW tarafından işaret edilmesine ve bu metinde “yabancı sızması”ndan Almanya’yı korumak için “yabancı insan-altı” canlıları ortadan kal-

dırma kararlılığını ifade etmesine karşın metnin tamamı ortaya çıkmamış, bu ifadeler ise savcılık ve BfV tarafından yukarıda bahsi geçen kanıya etki etmemiştir. Yargı süreci sonunda saldırıya dair yalnızca teröriste silah satan kişi tutuklanmıştır. Bu kapsamda ise silahın fiziki bir dükkandan veya satıcıdan değil darknet üzerinden alınmış olması teröristlerin online faaliyetlerine dair de önemli bir detay olarak öne çıkmaktadır.

Belçika, Almanya ve ABD’den gelen ve yazının başında değinilen açıklamalardan da anlaşılacağı üzere hakkında farkındalığın hızla arttığı ve örtbas edilmesi imkânsız hale gelen aşırı sağın yükselişi ve aşırı sağ terör eylemleri olgusu uluslararası güvenlik ikliminin önemli başlıklarından biri haline gelmiştir. Böylesi bir iklimde hem uluslararası örgütler hem de ulusal aktörlerin konuya dair geç, tarafgir ve/ya savunmacı tepkileri hem hâlihazırda mevcut olan adilane yaklaşımın benimsenmediği argümanını güçlendirerek toplumların makul ve mutedil kesimlerinde dahi büyük rahatsızlık uyandırmakta hem de karşı uçlarda buluna terör yapılanmalarının “propaganda malzemesi cephanesine” yeni materyal temin etmektedir. Terörle ve terörizmle tarafsız ve topyekûn mücadele edilmemesinin esas itibarıyla orta-uzun vadede hiç müdahale edilmemesiyle aynı şey olduğu anlaşılmadığı takdirde günlük çözüm çabaları ancak uzun vadedeki tehdidin daha çok büyüyerek karşımıza çıkmasına sebebiyet verecektir. ■